

16.6.2026

Sisäministeriö

Lausunto luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi pelastuslain, ajoneuvolain 30 §:n ja autoverolain 14 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi pelastuslakia, ajoneuvolakia ja autoverolakia. Esityksen tarkoituksena on pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti toteuttaa pelastuslain uudistuksen toinen vaihe.

Esityksessä ehdotetaan pelastuslakia muutettavaksi siten, että väestönsuojan käyttöönottoa, ylläpitoa sekä materiaalista varautumista koskevaa sääntelyä selkeytetään ja tarkennetaan. Lisäksi Puolustusvoimien puolustustarkoitusta varten rakennettavista rakennuksista poistetaan väestönsuojan rakentamisvelvoite. Vastaavasti ehdotetaan, ettei väestönsuojien kunnostamisvelvollisuus muutos- ja korjaustyön yhteydessä koskisi Puolustusvoimien puolustustarkoitusta varten rakennettuja rakennuksia. Väestönsuojelua ja siihen varautumista koskevaa sääntelyä täydennettäisiin ja selkeytettäisiin laissa systemaattisesti. Pelastustoimen eri viranomaisien tehtäviä ja keskinäistä työnjakoa väestönsuojeluun varautumisessa ja väestön varoittamisessa selkeytettäisiin.

Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle säädettäisiin mahdollisuus avotulen tekemiseen maastopalovaroituksen aikana liittyen räjähteiden käyttöön maanpuolustustehtävään kuuluvassa sotilaskoulutuksessa sekä rajaturvallisuustehtävään kuuluvassa koulutuksessa Puolustusvoimille tai Rajavartiolaitokselle pysyvästi osoitetuilla alueilla.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös pelastustoimen tilanne- ja johtokeskuksien tilannekeskuspäivystäjien sekä pelastustoiminnan huolto- ja tukitoiminnoissa toimivien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksiin.

Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti sopimuspalokuntien aseman ja toimintakyvyn turvaamiseksi ajoneuvolakia ja autoverolakia muutettaisiin niin, että sopimuspalokuntien pelastusautoiksi määriteltäisiin myös nelivetoinen henkilö- tai pakettiauto, jossa on avoin tai katettu lava. Tällaiset pelastusautot olisivat muiden pelastusautojen tavoin vapaita auto- ja ajoneuvoverosta, mutta niihin ei sovellettaisi muille pelastusautoille säädettyä autoverotuen 48 kuukauden kuoleentumisaikaa.

Valtiovarainministeriön lausunto

Valtiovarainministeriö katsoo, että lainsäädäntöön esitettävät muutokset ovat pääosin kannatettavia. Valtiovarainministeriö pitää lisäksi perusteltuna selkeyttää väestönsuojelua koskevia säännöksiä ja eri viranomaisten välistä työnjakoa.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että pelastuslakiin lisättäisiin uusi 64 a § Lupa- ja valvontaviraston tehtävistä väestönsuojeluun varautumisessa, jossa säädettäisiin, että Lupa- ja valvontavirasto tukee sisäministeriötä 64 §:ssä säädetyissä väestönsuojelun varautumistehtävissä. Tuki tarkoittaisi toimintaa, jota tehtäisiin sisäministeriön lukuun, erillisten toimeksiantojen pohjalta. Esityksen mukaan kyseessä ei kuitenkaan olisi uusi tehtävä vaan siitä säädetään voimassa olevan pelastuslain 23 §:ssä.

Perustelujen kohdassa 4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan on arvioitu, että väestönsuojelua koskevien säännösten uudistaminen ei aiheuta varsinaisia uusia tehtäviä viranomaisille vaan uudistus selkeyttää väestönsuojeluun varautumisen ja sen koordinaation työnjakoa jo olemassa olevien tehtävien osalta ja työnjako eri hallinnontasoilla toimivien pelastustoimen viranomaisten kesken selkeytyy. Valtiovarainministeriö pyytää sisäministeriötä vielä arvioimaan, aiheutuuko ehdotetusta tehtävien selkeyttämisestä resurssivaikutuksia Lupa- ja valvontavirastolle ja jos ei aiheudu, niin toteamaan tämä selkeämmin. Jos resurssivaikutuksia aiheutuu, tulisi arvioida, missä määrin, jotta resurssitarpeita voidaan arvioida osana talousarvio- ja kehysprosesseja.

Esityksessä ehdotetaan selkeytettäväksi väestönsuojia koskevaa sääntelyä kokoamalla väestönsuojia sääntelevät säännökset pelastuslain 11 lukuun ja nostamalla asetustasolta velvoittavia säännöksiä laintasolle. Esityksessä ehdotetaan myös tarkennettavaksi 2 a §:n määritelmiä pelastustoimen tehtävänalasta ja lisättäväksi määritelmä pelastustoimen viranomaisesta. Edelleen esityksessä ehdotetaan tarkennuksia hyvinvointialueen ja pelastuslaitoksen varautumisesta väestönsuojeluun (64 b §). Valtiovarainministeriö katsoo, että esitettävistä muutoksia seuraisi tosiasiasiasiassa pelastustoimen tehtäväalueen laajentuminen, ja niistä tulisi tehdä tarkempi vaikutustenarviointi.

Pelastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä väestön varoittamisesta. Sisäministeriö vastaisi valtakunnallisesta väestön varoittamisen ja vaaratiedottamisen kehittämisestä ja yhteensovittamisesta sekä päättäisi varoittamiseen käytettävistä merkeistä ja menetelmistä. Esitysluonnoksessa todetaan, että väestön varoittamisen yhdenmukaistamiseen liittyen hyvinvointialueille ei aiheudu uusia kustannuksia. Valtiovarainministeriön katsoo, että esityksen jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin tarkastella ja arvioida hyvinvointialueille yhdenmukaistamisesta (esimerkiksi ICT) mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi Geneven yleissopimusten mukaisesta suojelusta koskeva 66 § 3 momentin tehtävät (väestönsuojelutehtävistä huolehtivan henkilöstön sekä väestönsuojelutehtävissä käytettävien rakennusten ja materiaalien merkitsemisestä väestönsuojelun kansainvälisellä tunnuksella ja että kukin viranomainen myöntäisi vastuullaan olevalle 1 momentissa tarkoitetulle siviilihenkilölle henkilökortin). Edelleen pelastuslaitoksen valvontatehtäviä ehdotetaan tarkennettavaksi 78 §:ssä. Tarkennus laajentaa hyvinvointialueiden valvontakäytänteitä nykyiseen verrattuna. Valtiovarainministeriö katsoo, että myös tästä aiheutuvia resurssitarpeita tulisi tarkastella ja arvioida esityksen jatkovalmistelussa.

Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan taloudellisia vaikutuksia ja sen arvioidaan liittyvän esitykseen vuoden 2027 talousarvioksi. Esityksen taloudellisista vaikutuksista ei kuitenkaan selvästi ilmene, mitä määrärahoja vaikutukset koskevat ja kuinka merkittävistä kustannuksista on kysymys. Esityksen taloudellisia vaikutuksia tulee tämän mukaisesti täydentää.

Hankkeen valmistelussa tulisi huomioida, etteivät säännösmuutokset saa aiheuttaa viranomaisille, yrityksille tai muille tahoille lisäkustannuksia. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esityksen taloudellisia vaikutuksia hyvinvointialueille ei ole esityksessä tarkemmalla tasolla kuvattu ja ne on jätetty osittain kokonaan arvioimatta.

Mikäli hallituksen esityksen toteuttaminen edellyttää lisärahoitusta talousarviomenettelyssä, on kyseessä ns. budjettilaki, joka tulee käsitellä eduskunnassa samanaikaisesti talousarvioesityksen kanssa. Määräraharesursoinnista päätetään normaalin tapaan osana talousarviovalmistelua. Hallituksen esitysluonnoksessa tulee tällöin täsmentää määrärahatarpeet momenttikohtaisella euromääräisillä arvioilla.

Valtiovarainministeriö korostaa, että tehtävien ja toimintojen uudelleenjärjestäminen, uudistaminen ja painopistealueiden muuttaminen ovat osa normaalia virastojen ja toimintojen kehittämistä, jota toteutetaan lähtökohtaisesti virastolle osoitettujen määrärahojen puitteissa. Mikäli hallituksen esitystä ei anneta budjettilakina eikä sillä ole suoria euromääräisiä kytköksiä vuoden 2027 talousarvioon, tulee tämä todeta esityksen taloudellisissa vaikutuksissa. Tällöin on syytä myös kirjata esitykseen, että esityksen mukaiset toimet rahoitetaan viranomaisille jo myönnettujen määrärahojen puitteissa.

Valtiovarainministeriö katsoo, että nykyisessä heikossa julkisen talouden näkymässä toiminnan kehittämisestä aiheutuvat menot tulisikin pyrkiä järjestämään käytössä olevalla kehysrahoituksella. Myös hallituksen linjauksen mukaisesti lainsäädännöstä aiheutuvat uudet tehtävät tulee lähtökohtaisesti kattaa nykyisin resurssein, tarvittaessa uudelleenkohdentamalla olemassa olevaa kehysrahoitusta.

Koska hallituksen esityksellä tai sen mukaisilla toimilla arvioidaan mahdollisesti olevan vaikutuksia julkisen talouden suunnitelmaan tai talousarvioesityksiin, tulisi HE käsitellä valtioneuvoston raha-asiainvalidikunnassa asioiden käsittelystä annetun valtioneuvoston määräyksen (4.9.2025) kohdan 2.2.6 nojalla, mikäli näihin ei ole nimenomaisesti varauduttu.

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/9218/2024-VM-37

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: